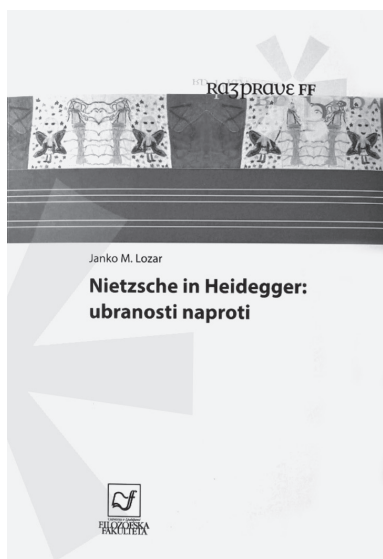

Martin Uranič
JANKO M. LOZAR
(2016): NIETZSCHE IN
HEIDEGGER:
UBRANOSTI
NAPROTI.
ZNANSTVENA
ZALOŽBA
FILOZOFŠKE
FAKULTETE,
ZBIRKA RAZPRAVE
FF, LJUBLJANA.

173-175

Da je medsebojna prepletenost in vzajemnost dveh velikih filozofskih imen nemške, s tem pa tudi zahodne misli plodovita in mišljenjsko hvaležna za današnjo filozofijo, nam dokazuje novost na slovenskih filozofskih knjižnih policah *Nietzsche in Heidegger: ubranosti naproti*, v kateri nam Janko M. Lozar v branje ponuja deset v knjižno celoto vpetih in v ta namen prilagojenih avtorskih člankov, objavljenih pri nas in v tujini med leti 2002 in 2014, ter še neobjavljeno poglavje »Heideggrova subverzija Protagore«.

Rdeča nit avtorjevega miselnega podjetja se, kot se seveda spodobi, kaže že v samem podnaslovu dela, in sliši na ime *ubranost* v vsaj dvojnem pomenu. Najprej *ubranost* kot vzajemnost misli Nietzscheja in Heideggerja, za ka-

tero Lozar pokaže, da je globlja, kot bi se zdelo površnim pritrjevalcem Heideggrove obsodbe Nietzscheja kot dovršenega metafizika, še bolj in hkrati izvirnejše pa *ubranost* kot pred-umna breztemeljna ubranost bazičnih razpoloženj, ki kot pozabljena senca *ratia* uporniško vztraja in kljubuje vse tja od Sokrata dalje podedovani umnosti za vsako ceno, ki jo Nietzsche pod formulo um = krepost = sreča poimenuje Sokratov problem. Še več, ne le da ubranost vztraja in kljubuje, temveč umnost že vselej predhaja in s tem že tudi omogoča. Vendar, če je *ubranost* res tisto, kar nosi našo zgodovinsko bit v tem, da skozi njo šele vzniknejo svet, človek ter posledično (umsko) mišljenje, če torej »[b]it kot razkrivanje *je* ubranost razpoloženja« (68), *razkrivajoča* intencionalnost, »ki šele omogoča (re)prezentirajočo intencionalnost« (ibid.), kako je potemtakem lahko vsaj znotraj filozofskega mišljenja, kot ugotavlja Lozar, že davno utonila v pozabo?

Odgovor se nam ponuja, če le prisluhnemo brezdanjima mislecema vekovitega vračanja enakega in biti, namige pa vzvratno lahko uzremo že pri mislecih pozabe razpoloženske ubranosti. Tako na primer že v Platonovem dialogu *Parmenid* Lozar diagnosticira srž nezadostnosti Umnosti z veliko začetnico, ko zapiše, da z »absolutnim Enim ni mogoče ne začeti ne končati, ker nima ne začetka ne konca, niti biti ne. Treba je začeti v razcepljenosti, nekem neredu ideje enega.« (146) Kljub temu pa je Platonova metafizika še vedno vpeta v onkrajvotlinsko Eno. Če ostanemo v prispodobi, Lozarju uvid v nepopolnost in zatorej prekinitev z absolutnim Enim delno omogoča ravno fenomenološki pogled, za katerega »senca votlinskega sveta leže tudi na svet sijajnih idej – vendar ne več kot čista negativnost, pač pa kot senca

nemišljenega, ki ga je treba premisliti.« (64) Še drugače, prav (hermenevtična) fenomenologija kot možnost nas privaja, da našemu zgodovinsko podedovanemu vse-skozi budnemu in zdolgočasnemu pogledu volje po stalni prezenci pokažemo neko drugo pot mišljenja, ki se začne z mnogoterostjo temeljnih razpoloženj in nam kot vmesnost med nami in svetom slednjega šele razkriva v tem, kar je kot vselejšnji splet vedrega preobilja postajanja ter tesnobe ničenja v minevanju.

Drugi in morda še bolj usoden moment pozabe razpoloženske ubranosti, ki jo vseskozi prekriva agonija metafizičnih filozofov za vseprežemajočo brezčasno vednostjo, pa nam razkrije Nietzschejevo mišljenje *resentimenta* ter *asketskega ideala*, kolikor »[t]i dve imeni upovedujeta neubranost večnega kroženja nejevolje volje.« (23) Gre namreč za to, kot razkriva Lozar, da neubranost nejevoljne volje človeka, razočaranega nad časom in njegovim je bilo, svoj sentiment postavi prav kot *re-sentiment*, kot *re*-akcijo na bolečino minevanja, ki z negacijo ustvarjalnega življenja pade v vse-*eno*-st, indiferenco asketizma. »Ta svet je nenehno drugačen in sočasno vselej isti – v razočaranem pričakovanju ponavljanja razočarljivo identičnega.« (74) Rezultat ravnodušja je asketizem napram tostranskemu svetu razpoložensko-čutnega in posledično polaganje vseh svojih upov v krščansko-judovski »resnični svet« metafizike.

Poleg razpoloženske ubranosti Lozar v delu pronicljivo zariše tudi ubranost Nietzschejevega in Heideggerjevega mišljenja. Če na tem mestu le naštejemo medsebojne analogije, so te: problem nihilizma kot zgodovinski pojav, razumevanje zgodovine filozofije kot nazadovanje, *polemos* ali agonalni značaj življenja, upravičenost življenja kot estetski fenomen, apriornost dogajanja v odnosu do aposteriornosti stvari oziroma primarnost resnice biti glede na sekundarnost resnice bivajočega, primarnost razpoloženj, oba misleca sta poroka postajanja in biti ter kritika razumevanja časa kot kroženja neskončne zaporednosti točk zdaja (prim. 40–42).

Na kratko, Lozarjeva monografija *Nietzsche in Heidegger: ubranosti naproti* je zagotovo zavezujoče branje za sodobno razumevanje prepletenosti mišljenja obeh nemških mislecev, hkrati pa nakazuje terminološki premik v avtorjevem sočasnem mišljenju razpoloženja, saj prvič po prvencu *Vedrenje vedrine* (2011) kot resnica razpoloženja spet spregovori *ubranost*, ki je v tesni povezavi s starogrškim *logosom* (*legein* – brati, nabirati, zbirati). Skozi logos – govorico, ki nima nič skupnega z logiko, ubrati samega sebe v izvorno troedino prepletenost razpoloženj tesnobe, čudenja in vedrine in se v njih tudi pomuditi. Če zaključimo z avtorjevimi besedami, »[p]ričujoča knjiga je plavalka, ki gleda, kako ji morsko dno pod nogami izginja v temo. Lučaj stran od obale, kjer se sončijo ustaljene razlage in se marljivo predstavljajo z boka na bok, lebdi na gladini starega evropskega morja in se zazira v globine. Kopalec v soncu, si si nabral dovolj moči in poguma, da zabredeš v uganko ubranosti? Že slutiš, kaj vedri tam doli pod temnim previsom, kaj preseva iz globin sveta?« Bralci pa naj sami presodijo, do kam zdrži njihovo zadrževanje vdiha ob globinskem potapljanju.